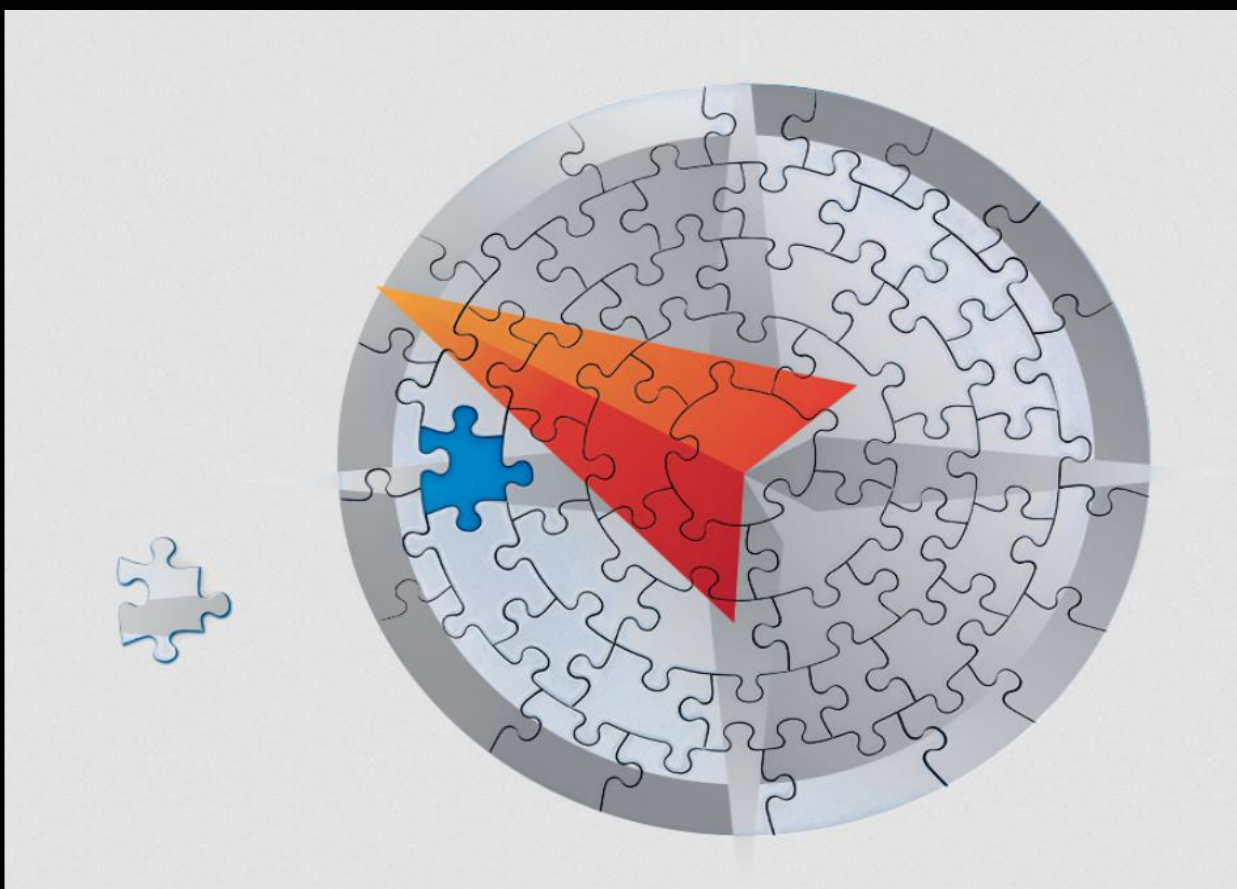

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОЦЕНКА НА РИЗИЦИТЕ ОД КОРУПЦИЈА

Р
Е
Г
И
С
Т
А
Р
Н
А
Р
И
З
И
Ц
И

ПРЕЛИМИНАРНИ ЗАБЕЛЕШКИ

Овој документ е изработен согласно Насоките за проценка на ризикот од институционална корупција изготвен во рамките на проектот „Промовирање транспарентност и одговорност во јавната администрација во РС Македонија“, финансиран од ЕУ, по директно следење на Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК). Проектот се надоврзува на Прирачникот за управување со ризикот од корупција (изготвен во 2016 година во рамките на твининг проект), кој потоа официјално беше донесен како анекс на Насоките за управување со ризик на Министерството за финансии.

Методологијата по која се изработува овој документ овозможува вработените во ДКСК да вршат самопроценка на својата институција. Овој процес ѝ помага на ДКСК да идентификува и имплементира ефикасни препораки и да даде насоки во идентификувањето и управувањето со ризиците од корупција и другото неетичко однесување.

Проценката на ризик од институционална корупција (ПРК) или како што уште се нарекува управување со ризикот од корупција претставува процес за управување со корупција кој веќе се применува во РС Македонија и истиот, освен финансиски и други ризици, овозможува идентификување на ризиците од корупција, т.е. факторите кои можат да придонесат кон корупција.

Целите на проценката на ризик од институционална корупција се исти со целите за управување со ризикот, и тоа:

1. Воспоставување регистар на ризици кој ќе ги идентификува и рангира сите поважни ризици од корупција со кои се соочува институцијата;
2. Рангирање на сите ризици во смисла на веројатност од нивно случување и очекувано влијание;
3. Определување јавни улоги и задачи за управување со ризик; и
4. Зголемување на свеста за принципите и бенефитите од процесот на управување со ризик и зголемување на посветеноста кај вработените во однос на принципите за контрола на ризикот.

Додека пак, целта на овој документ е да се подготви Регистар за ризици врз основа на:

- а) Усвоени Насоки за проценка на ризикот од институционална корупција и
- б) Извештај од спроведено анонимно истражување меѓу вработените во ДКСК.

Регистарот на ризици е составен од идентификувани ризици, мерки за минимизирање на ризиците, рокови и одговорни лица за спроведување на мерките.

1. ВОВЕД

Имајќи ги во предвид сегашниот систем и поставеноста на управувањето со ризикот од корупција во Република Северна Македонија, усвоените Насоки за проценка на ризикот од институционална корупција во Република Северна Македонија и Прирачникот за управување со ризикот од корупција (дополнување на Насоките за управување со ризик од 2018 година), во целиот процес на проценка на ризик од институционална корупција можеме да идентификуваме шест чекори:

Чекори во ПРК

Чекор 1	Подготвителна фаза
Чекор 2	Идентификување на ризиците од корупција
Чекор 3	Анализа и евалуација на ризиците и тековни контролни мерки
Чекор 4	Идентификување и планирање на решенија/ мерки/ препораки
Чекор 5	Изготвување Регистар на ризици
Чекор 6	Имплементација и мониторинг/преглед на проценката на ризик од институционална корупција

2. ИДЕНТИФИКУВАНИ РИЗИЦИ ОД КОРУПЦИЈА

За потребите на процес на идентификување на ризите од корупција, беа дистрибуирани прашалници во ДКСК.

Одговарањето на прашалниците беше по анонимен пат, додека пак прашањата беа систематизирани вклучувајќи ги сите работни процеси и надлежности на ДКСК.

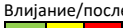

Вкупно 27 прашалници беа пополнети и доставени повратно за понатамошна евалуација. Примерокот претставува 77% од вкупните испитаници (ДКСК има вкупно 35 вработени), што значи дека примерокот е репрезентативен. Евалуацијата на одговорите се изврши со едноставен метод на фреквенција. Можните одговори во прашалниците беа претставени со ДА, НЕ и НЕ ЗНАМ.

Заклучните согледувања извлечени како податок од одговорените прашалници ги идентификуваа следните ризици:

Идентификувани ризици – Тема Спречување на судир на интереси
Во институцијата не постои регулатива (интерен акт) за управување на судирот на интереси.
Утврден е недостаток на интерно пропишани критериуми за пријавување на потенцијален судир на интереси или изземање од постапката поради постоење на судир на интереси.
Идентификувани ризици – Тема Неспоевост на функции
Не постои редовна едукација како превентивен механизам против неспоевост на функциите.
Идентификувани ризици – Тема Забрана за примање подароци
Во институцијата не постои регулатива (интерен акт) за ограничување и забрана за примање подароци.
Постоечката регулатива е неразбирлива.
Вработените не се запознаени со начинот на кој се управува и постапува со подароците.
Не постои лице одговорно за управување со каталогот на подароци.
Не е воспоставен каталог на подароци.
Идентификувани ризици – Тема Заштита на укажувачите
Вработените не пријавуваат неправилности, иако се запознаени со нив, поради страв од одмазда.
Постоење на недоволна информираност за одговорноста при откривање на идентитетот на укажувачите на јавноста / трети лица.
Идентификувани ризици – Тема Вршење на дополнителна дејност
Не постојат интерни правила за ограничувања и забрана за вршење на други дејности во институцијата.
Вработените не се доволно запознаени со ограничувањата за вршење на дополнителна дејност.
Вработените не бараат мислење за постапување во случај на постоење на можност за дополнителна дејност.
Идентификувани ризици - Тема Злоупотреба на официјални податоци
Недостаток на едукација и обука на темата.
Недостаток на контрола при утврдување на неовластен пристап и објавување на податоци.
Релативен ризик од неовластен пристап до податоци за личен интерес или неовластен пристап за разгледување на податоците кои се однесуваат на високи официјални лица.
Идентификувани ризици – Тема Лобирање¹
Недостаток на едукација и обука на темата.
Вработените не ги препознаваат незаконските активности поврзани со лобирање.
Вработените не прават разлика помеѓу незаконско влијание и незаконско лобирање.
Вработените сметаат дека постои недоволна транспарентност во процесот на лобирање.
Вработените сметаат дека постои недостаток/неадекватна евиденција (евидентирање и соодветно водење евиденција и пристап до евиденцијата) за комуникацијата при процесот на лобирање.
Идентификувани ризици – Тема Вработување базирано на заслуги
Не постојат идентификувани ризици.
Идентификувани ризици – Тема Незаконски барања од претпоставено лице
Вработените не се во целост запознаени со регулативата во однос на незаконските барања од претпоставено лице.
Вработените не пријавуваат неовластени влијанија или други незаконски постапувања.
Релативен ризик поради непознавање на незаконските барања од претпоставено лице поради недостаток на знаење.
Идентификувани ризици – Тема Постапки за јавни набавки
Не постојат идентификувани ризици.
Идентификувани ризици – Тема Дискрециони овластувања
Недоволно познавање на процесот за управување на дискреционите овластувања.
Недостаток на превентивни механизми за заштита од неправилна употреба на дискреционите овластувања.

¹ Идентификуваните ризици се однесуваат на период пред започнување на примена на новиот Закон за лобирање (пред Јуни 2022 година).

3. РЕГИСТАР НА РИЗИЦИ

ТЕМА	РИЗИК	ПРОЦЕНКА НА РИЗИК	МЕХАНИЗМИ НА КОНТРОЛА	ОДГОВОРНИ ЛИЦА ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА МЕХАНИЗМИТЕ	ПРИОРИТЕТИ – РОКОВИ ²
Спречување на судир на интереси	Во институцијата не постои регулатива (интерен акт) за управување на судирот на интереси.	Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка: 	<p>Да се донесе интерен акт за судир на интереси.</p> <p>Да се организира обука за информирање на вработените за содржината и целта на интерниот акт.</p>	<p>Државен советник за превентивни антикорупциски политики.</p> <p>Раководител на одделение за спречување судир на интереси и лобирање.</p>	<p>Мерките да се имплементираат во рок од 3 месеци.</p> <p>Континуирана мерка.</p>
	Утврден е недостаток на интерно пропишани критериуми за пријавување на потенцијален судир на интереси или изземање од постапката поради постоење на судир на интереси.	Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка: 	<p>Да се организира обука за да се информираат вработените за постоечката регулатива, начинот на работење и постапување и нејзината суштина.</p>	<p>Државен советник за превентивни антикорупциски политики.</p> <p>Раководител на одделение за спречување судир на интереси и лобирање.</p>	<p>Континуирана мерка.</p>
Нespoивост на функции	Не постои редовна едукација како превентивен механизам против неспоивост на функциите.	Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка: 	<p>Да се организира обука за да се информираат вработените за постоечката регулатива, одговорноста, начинот на работење и постапување и нејзината суштина.</p>	<p>Државен советник за превентивни антикорупциски политики.</p> <p>Раководител на одделение за спречување судир на интереси и лобирање.</p>	<p>Континуирана мерка.</p>
	Во институцијата не постои регулатива (интерен акт) за ограничување и забрана за примање подароци.	Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка: 	<p>Да се изработи интерен акт за постапување со подароци.</p>	<p>Раководител на одделение за следење на</p>	

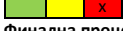

² 1 – Мерките да се имплементираат во рок од 3 месеци

2 – Мерките да се имплементираат во 6-9 месеци

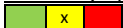

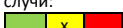
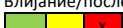

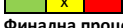

3 – Мерките да се имплементираат во рок од 1 година

4 – Мерките да се имплементираат во рок од 3 години

5 – Континуирани мерки

Забрана за примање подароци	Постоечката регулатива е неразбирлива.	Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка 	Да се организираат обуки за вработените за прописите, обврските, правата, можностите и одговорностите во однос на подароците.	финансирањето на политичките партии, изборните кампањи и корупција во јавните набавки. Овластено лице за евиденција на подароци.	Мерките да се имплементираат во рок од 3-6 месеци. Континуирана мерка.
	Вработените не се запознаени со начинот на кој се управува и постапува со подароците.	Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка 			
	Не постои лице одговорно за управување со каталогот на подароци.	Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка 	Да се назначи одговорно лице за управување процесот за евидентирање на подароците.	Раководител на одделение за следење на финансирањето на политичките партии, изборните кампањи и корупција во јавните набавки. Овластено лице за евиденција на подароци.	Мерките да се имплементираат во рок од 3 месеци
	Не е воспоставен каталог на подароци согласно Законот.	Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка 	Да се изработи и инсталира софтверско решение каталог за подароци и да се вклучи оваа тема во обуките за вработените.	Раководител на одделение за следење на финансирањето на политичките партии, изборните кампањи и корупција во јавните набавки. Овластено лице за евиденција на подароци.	Мерките да се имплементираат во рок од 6 месеци Континуирани мерки
Заштита на укажувачи	Вработените не пријавуваат неправилности, иако се запознаени со нив, поради страв од одмазда.	Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка 	Да се организираат обуки за заштита на укажувачите за сите вработени во ДКСК.	Генерален секретар. Генерален секретар / Овластено лице прием на пријави од укажувачи	Мерките да се имплементираат во рок од 3 месеци Континуирани мерки во однос на обуки
	Постојење на недоволна информираност за одговорноста при откривање на идентитетот на укажувачите на јавноста / трети лица.	Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка 	Вработените во ДКСК треба да бидат информирани за санкциите за откривање на идентитетот на укажувачите и за одмазда поради пријавување неправилности.	Комисија на ДКСК. Генерален секретар / Овластено лице прием на пријави од укажувачи	Мерките да се имплементираат во рок од 3 месеци Континуирани мерки во однос на обуки.
	Не постојат интерни правила за ограничувања	Веројатност да се случи:			

Вршење на дополнителна дејност	и забрана за вршење на други дејности во институцијата.	<p>Влијание/последици Финална проценка </p>	Да се организираат обуки за информирање на вработените во однос на прописите, обврските и правата (и санкциите) за ограничувања за дополнителни дејности и приходи во вршењето на службените должности.	Генерален секретар. Државен советник за превентивни антикорупциски политики.	Мерките да се имплементираат во 3-6 месеци Континуирани мерки во однос на обуки
	Вработените не се доволно запознаени со ограничувањата за вршење на дополнителна дејност.	<p>Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка </p>			
	Вработените не бараат мислење за постапување во случај на постоење на можност за дополнителна дејност.	<p>Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка </p>			
Злоупотреба на официјални податоци	Недостаток од едукација и обуки.	<p>Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка </p>	Да се организираат обуки за користење на официјални податоци и неовластено користење на информации	Генерален секретар. Лице за заштита на лични податоци	Мерките да се имплементираат во 3-6 месеци Континуирани мерки во однос на обуки
	Недостаток на контрола при утврдување на неовластен пристап и објавување на податоци.	<p>Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка </p>	Да се спроведат превентивни мерки за да се спречи и намали ризикот од појава на неовластен пристап.	Комисија на ДКСК. Генерален секретар. Лице за заштита на лични податоци.	Мерките да се имплементираат во 3-6 месеци
	Релативен ризик од неовластен пристап до податоци за личен интерес или неовластен пристап за разгледување на податоците кои се однесуваат на високи официјални лица.	<p>Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка </p>	Да се организираат обуки за користење на официјални податоци и неовластено користење на информации.	Комисија на ДКСК. Генерален секретар.	Мерките да се имплементираат во 3-6 месеци
Лобирање	Недостаток на едукација и обука на темата.	<p>Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка </p>	Да се организираат обуки за лобирање и да се информираат вработените за нивните обврски и права, особено како да го идентификуваат	Државен советник за превентивни антикорупциски политики. Раководител на одделение за спречување судир	Мерките да се имплементираат во 3-6 месеци Континуирани мерки во однос на обуки.
	Вработените сметаат дека службените лица не пријавуваат/евидентираат лобирање.	<p>Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка </p>			
	Вработените не ги препознаваат незаконските активности поврзани со лобирање.	<p>Веројатност да се случи: Влијание/последици Финална проценка </p>			

	Вработените не прават разлика помеѓу незаконско влијание и незаконско лобирање.	Веројатност да се случи: Влијание/последници Финална проценка: 	(незаконското) лобирање.	на интереси и лобирање.	
	Вработените сметаат дека постои недоволна транспарентност во процесот на лобирање.	Веројатност да се случи: Влијание/последници Финална проценка: 	Да се изработат насоки за лобирање и да се даде објаснување на веб-страница во врска со процесот на лобирање.	Државен советник за превентивни антикорупциски политики. Раководител на одделение за спречување судир на интереси и лобирање.	Мерките да се имплементираат во 3-6 месеци
	Вработените сметаат дека постои недостаток/неадекватна евиденција (евидентирање и соодветно водење евиденција и пристап до евиденцијата) за комуникацијата при процесот на лобирање.	Веројатност да се случи: Влијание/последници Финална проценка: 	Да се овозможи адекватна евиденција за процес на лобирање.	Државен советник за превентивни антикорупциски политики. Раководител на одделение за спречување судир на интереси и лобирање.	Мерките да се имплементираат во 3-6 месеци.
Незаконски барања од претпоставено лице	Вработените не се во целост запознаени со регулативата во однос на незаконските барања од претпоставено лице.	Веројатност да се случи: Влијание/последници Финална проценка: 	Да се организираат обуки за да ги информира вработените за нивните обврски и права, особено како да ги идентификуваат и пријават незаконски барања од претпоставено лице.	Генерален секретар. Раководител на одделение за управување со човечки ресурси.	Мерките да се имплементираат во 3-6 месеци Континуирани мерки во однос на обуки
	Вработените не пријавуваат неовластени влијанија или други незаконски постапувања.	Веројатност да се случи: Влијание/последници Финална проценка: 			
	Релативен ризик поради непознавање на незаконските барања од претпоставено лице поради недостаток на знаење.	Веројатност да се случи: Влијание/последници Финална проценка: 			
Дискрециони овластувања	Недоволно познавање на процесот за управување на дискреционите овластувања.	Веројатност да се случи: Влијание/последници Финална проценка: 	Да се организираат обуки за информирање на вработените за дискреционите овластувања и нивното идентификување; Да се направи Листа за постоење на дискрециони овластувања, со предлог мерки за нивно минимизирање.	Генерален секретар. Помошник раководител на сектор за стратешко планирање и интегритет Раководител на одделение за антикорупциска проверка на легислативата	Мерките да се имплементираат во 3-6 месеци Континуирани мерки во однос на обуки.
	Немање интерни акти / критериуми за тоа како да се донесат соодветни одлуки во случаи во кои е дозволено дискреционо одлучување.	Веројатност да се случи: Влијание/последници Финална проценка: 			

4. ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ:

- Табеларниот приказ претставува збир на сите идентификувани ризици, нивна проценка (топлинска карта, за висина на ниво на ризик), мерки кои ќе ги минимизираат ризиците, одговорни лица за спроведување на мерките и рокови за спроведување на секоја мерка.

- Регистарот на ризици е „динамичен“ документ и може да се менува секогаш кога ќе се случи промена. Истиот е предмет на постојано следење и постапување.

- Лицето одговорно за проценка на ризик во Државната комисија:

- најмалку еднаш годишно го проверува процесот на спроведување на сите мерки кај одговорните лица; бара појаснувања и извештаи од нив
- најмалку еднаш годишно прави проверка со вработените за ризиците од корупција со користење на прашалник за идентификација на ризиците и на овој начин го ажурира регистарот на ризици
- го следи процесот на исполнување и реализација на сите предвидени механизми и рокови за намалување на висината на идентификуваните ризици.

Одговорно лице за следење на мерките / механизмите за намалување на идентификуваните ризици и за процесот на ажурирање на регистарот на ризици е Раководителот на Одделението за финансиски прашања во соработка со Советникот за буџетска контрола.

По секој процес на проверка за нови ризици и следење на степенот на имплементација на мерките за минимизирање на ризиците, одговорното лице за проценка на ризик во Државната комисија треба да го информира раководството на Државната комисија за резултатите.

Согласно горенаведените податоци од Регистарот за ризици, утврдени преку процес на анализа на анонимно поднесените прашалници во Државната комисија за спречување на корупцијата, се потенцира дека податоците се заклучени до месец Март 2022 година. Последователно, се прејде на следење и постапување, со цел намалување на идентификуваните ризици од корупција, согласно Насоките за проценка на ризикот од институционална корупција. Имено, Државната комисија за спречување на корупцијата утврди дека идентификуваните ризици, не надминуваат 20%, односно средно ниво на топлотната карта и прејде кон исполнување на предвидените механизми со цел постигнување ниско ниво на ризици од корупција во институцијата.

Имено, Државната комисија за спречување на корупцијата:

- Работи на создавање на Листа за идентификување на дискрециони овластувања
- Организираше обука за Законот за лобирање за своите вработени
- Изработи интерен акт за постапување со подароци и именувааше овластено лице за евидентирање на подароците
- Воведе документ менаџмент систем, преку чие управување се намалува ризикот од недостаток на контрола при утврдување на неовластен пристап и објавување на податоци.

Заклучно, Регистарот за ризици е документ кој се ажурира на годишно ниво и истиот ќе ги евидентира сите промени настанати после месец март 2022 година.